

POSTANOWIENIE

Dnia 15 stycznia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba

w sprawie z powództwa T. K.
przeciwko A. C. poprzednio noszącej nazwisko K.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 15 stycznia 2019 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 1 grudnia 2017 r., sygn. akt I ACa (...),

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w (...) na rzecz adwokata P.W. kwotę 3.600 (trzy tysiące sześćset) złotych powiększoną o należny podatek od towarów i usług tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 1 grudnia 2017 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację powoda T. K. od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 9 lutego 2017 r. oddalającego jego powództwo o zasądzenie od pozwanej A. C. (uprzednio K.) kwoty 300.000 zł z ustawowymi odsetkami tytułem odszkodowania. W motywach rozstrzygnięcia podzielił stanowisko Sądu Okręgowego, że to nie z winy pozwanej nie doszło do zawarcia umowy przyrzeczonej, a odpowiedzialność za ten stan

rzeczy ponosi powód, skoro nieruchomości objęta umową przedwstępną po dacie jej zawarcia została obciążona hipoteką przymusową. Ponadto odszkodowanie dochodzone na podstawie art. 390 § 1 k.c. nie obejmuje nieuzyskanych korzyści, na które poszkodowany liczył w przypadku dojścia umowy do skutku i jej wykonania, a powód nie powołał się na szkodę w zakresie ujemnego interesu umownego, którego dotyczy ta regulacja. Sąd Apelacyjny uznał również, że powództwo w zakresie, w jakim opierało się na art. 390 k.c. jest przedawnione z uwagi na upływ rocznego terminu (art. 390 § 3 k.c.), natomiast w zakresie, w jakim jego podstawą prawną jest art. 471 k.c. jest bezzasadne.

Orzeczenie to zostało zaskarżone skargą kasacyjną przez powoda. Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał, że w sprawie występują istotne zagadnienia prawne w postaci konieczności jednoznacznego wskazania przez Sąd Najwyższy czy odstąpienie przez pozwaną od zawarcia umowy przyrzeczonej z uwagi na fakt nieuzyskania kredytu na realizację przedmiotu tej umowy może być uznane za przyczynę niezawarcia umowy przyrzeczonej, która obciąża stronę pozwaną oraz czy zadatek otrzymany w związku z zawarciem umowy przedwstępnej spełnia funkcje odszkodowawcze i czy zasadnym jest dochodzenie dalszego odszkodowania ponad jego wysokość. Ponadto, skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, w zakresie, w jakim Sąd Apelacyjny przyjął, że roszczenie dochodzone pozwem jest przedawnione, pominiął bowiem, że powód wystąpił z wnioskiem o zawezwanie pozwanej do próby ugodowej przerywając bieg terminu przedawnienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd

Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wskazanie przyczyny określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecnictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa. Zagadnienie ma cechować się istotnością, czyli być doniosłe z uwagi na rangę zawierającego się w nim problemu prawnego oraz jego znaczenie wykraczające poza potrzeby rozstrzygnięcia sprawy, w której wniesiono skargę. Nie może mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11 i z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151).

Pierwsze zagadnienie nie ma charakteru abstrakcyjnego, syntetycznego i uniwersalnego, lecz jest osadzone w okolicznościach konkretnej sprawy i jest pytaniem w tej właśnie sprawie. Argumentacja skarżącego jest jednostronna i ogranicza się do przedstawienia własnego poglądu w opozycji do stanowiska Sądu Apelacyjnego, który na podstawie oceny całokształtu zebranego w sprawie materiału dowodowego ustalił, że pozwana uzyskała pozytywną decyzję banku dotyczącą udzielenia kredytu na zakup nieruchomości objętej umową przedwstępną, a przyczyną niemożności uruchomienia kredytu i nie zawarcia umowy przyrzeczonej były okoliczności obciążające wyłącznie powoda w postaci ujawnienia w księdze wieczystej wzmianki o wniosku kolejnego wierzyciela dotyczącego wpisu hipoteki przymusowej. W istocie skarżący nie formułuje w tym

zakresie zagadnienia prawnego, lecz podważa poczynione w sprawie ustalenia faktyczne, którymi Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym jest związany (art. 398³ § 3 i 398¹³ § 2 k.p.c.).

Z kolei drugie zagadnienie jest w okolicznościach sprawy bezprzedmiotowe, skoro podstawową przyczyną oddalenia powództwa i apelacji było stwierdzenie, że postawy pozwanej w świetle poczynionych w sprawie ustaleń faktycznych nie można kwalifikować, jako uchylania się od zawarcia umowy przyrzeczonej, co jest warunkiem powstania odpowiedzialności odszkodowawczej i czynienia rozważań na temat zakresu odszkodowania.

Ponadto w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że jeżeli, mimo zastrzeżenia zadatku umowa nie została wykonana dochodzi do zbiegu dwóch uprawnień: wynikającego z art. 394 § 1 k.c. oraz z art. 471 k.c. i osobie, której interes został naruszony przez niewykonanie umowy służy wybór między tymi uprawnieniami. W zależności od tego co jest lepsze dla ochrony jej uzasadnionego interesu może skorzystać z uprawnienia przewidzianego w art. 394 § 1 k.c. lub żądania odszkodowania na zasadach ogólnych. Żądanie zwrotu zadatku lub podwójnej kwoty zadatku albo prawo zatrzymania zadatku powstaje jedynie w sytuacji, gdy strona złożyła oświadczenie o odstąpieniu od umowy. Jeżeli mimo nie wykonania umowy przez drugą stronę, strona uprawniona nie odstąpiła od umowy, służy jej prawo żądania odszkodowania na zasadach ogólnych, którego wysokość jest określona wysokością poniesionej szkody. W konsekwencji, w razie niewykonania zobowiązania wierzyciel, który odstąpił od umowy, może dochodzić naprawienia szkody na zasadach ogólnych, a należne mu odszkodowanie, nie jest ograniczone do wartości zadatku lub jego podwójnej wysokości (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 25 czerwca 2009 r., III CZP 39/09, OSNC 2010, nr 2, poz. 25 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2011 r., I CSK 149/11, OSNC - ZD 2013, nr 1, poz. 16).

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance wymienionej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga natomiast wykazania niewątpliwej, widocznej *prima facie*, bez konieczności głębszej analizy, sprzeczności orzeczenia z zasadniczymi i nie podlegającymi różnej wykładni przepisami albo jego wydania

w wyniku oczywiście błędnej, widocznej bez głębszej analizy prawniczej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa. Natomiast skarżący przedstawiając, jako okoliczność uzasadniającą rozpoznanie skargi kasacyjnej „oczywiste naruszenie prawa” powinien wykazać kwalifikowany charakter tego naruszenia (por. m. in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100 i z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49).

Sąd Apelacyjny przyjmując, że doszło do przedawnienia żądania w zakresie, w jakim jego podstawą prawną był art. 390 k.c. nie dostrzegł, że skarżący przerwał bieg terminu przedawnienia (art. 390 § 3 k.c.), skoro 11 października 2014 r. (we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania omyłkowo wskazano 15 października 2015 r.) złożył wniosek o zawezwanie pozwanej do próby ugodowej (k. 10 akt I Co (...) Sądu Rejonowego w P.). Okoliczność ta nie może jednak stanowić podstawy przyjęcia skargi do rozpoznania, skoro mimo stwierdzenia przedawnienia Sąd Apelacyjny rozpoznał żądanie i zarzuty apelacji merytorycznie, dzieląc stanowisko Sądu pierwszej instancji, że postawy pozwanej nie można kwalifikować, jako uchylenia się od zawarcia umowy przyrzeczonej, a w tym zakresie we wniosku nie przytoczono argumentacji wskazującej na oczywistą zasadność skargi.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu kasacyjnym orzeczono na podstawie § 16 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 8 pkt 7 i § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2016 r., poz. 1714, ze zm.).